Redacțiunea, Administrațiunea și Tipografia:
Brașovu, piața mare, Târgulŭ Inului Nr. 30.
Scrisori nefrancate nu se primescŭ. Manuscripte nu se retrimitŭ.
Birourile de annunciuri:
Brașovŭ, piața mare, Târgulŭ Inului Nr. 30.
Inserate mai primescŭ în Viena R. Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto Maas), H. Schalek, Alois Herndel, M. Dukes, A. Oppelik, J. Donneberg; în Budapesta: A. V. Goldberger, Eckstein Bernat; în Frankfurt: G. L. Daube; în Hamburg: A. Steiner.
Prețulŭ inserțiunilorŭ: o seriă garmond pe o colónă 6 cr. și 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicări mai dese după tarifă și învoială.
Reclame pe pagina a III-a o seriă 10 cr. v. a. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULŬ LVI.

„Gazeta" ese în fiă-care ḑi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria.
Pe un anŭ 12 fl., pe șése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe anŭ.
Pentru România și străinătate:
Pe unŭ anŭ 40 francĭ, pe șése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 francĭ.
Se prenumĕră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la dd. colectori.
Abonamentulŭ pentru Brașovŭ
a administrațiune, piața mare, Târgulŭ Inului Nr. 30 etagiulŭ I.: pe unu anŭ 10 fl., pe șése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulŭ în casă: Pe unŭ anŭ 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. Unŭ esemplaru 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. Atâtu abonamentele câtu și inserțiunile suntu a se plăti înainte.

Nr. 271. Brașovŭ, Marțĭ-Mercurĭ, 8 (20) Decemvre 1893.

Absolutismulŭ ungurescŭ în flóre.

Brașovŭ 7 Decemvre v.

Au sciutŭ adversarii noștri de ce, spre rușinea veacului poreclitŭ alŭ constituționalismului și alŭ liberalismului, au susținutŭ și susținŭ legea esceptională de pressă din timpulŭ absolutismului austriacŭ pentru teritoriulŭ Transilvaniei.

Acéstă lege cu dispositiunile ei draconice îi pune în posițiă de a face ilusorică libertatea pressei în Transilvania, dându-le în mână totŭ feliulŭ de mijlóce vexatorie, pe carĭ sĕ le pótă aplica după placŭ și trebuință în contra ei.

Unŭ șirŭ destulŭ de lungŭ de procese de pressă s'au făcutŭ ḑiariștilorŭ românĭ pe temeiulŭ acestei patente împĕrătescĭ absolutistice, inarticulată în cartea legilorŭ ungurescĭ; s'au pronunțatŭ sentințe pe basa ei cu aspre condamnărĭ, cei condamnațĭ fiindŭ supușĭ la regimulŭ închisorilorŭ ordinare, căcĭ patenta absolutistă dela 1852 nu cunósce închisóre de statŭ, nu vré sĕ scie de-o tractare deosebită a condamnațilorŭ politicĭ și astfelŭ vine în conflictŭ cu legea de pressă liberală, ce este în vigóre în Ungaria; pe când legea unguréscă de pressă nu trage la rĕspundere decâtŭ pe autorulŭ scrierei încriminate, în Ardélŭ s'au urmăritŭ, pe temeiulŭ faimósei patente pe lângă autorĭ și redactorii foilorŭ române și nu de multŭ s'a întêmplatŭ ca, totŭ cu ajutorulŭ mijlócelorŭ nesecate de opresiune ale patentei, sĕ fiă judecațĭ și condamnațĭ toțĭ colaboratorii fóiei „Tribuna", cu tóte că, nedescoperindu-se autorulŭ, redactorulŭ responsabilŭ alŭ fóiei luase asupră-șĭ tótă rĕspunderea.

Tóte aceste s'au practicatŭ pe basa patentei absolutiste și numai unŭ mijlocŭ rĕmăsese până acuma nefolositŭ de „liberalismulŭ" celorŭ dela putere, adecă luarea de mĕsurĭ polițienescĭ prohibitive.

Cetindŭ raportulŭ, ce'lŭ publicămŭ mai josŭ, despre decursulŭ pertractării dela judecătoria de cercŭ din Sibiiu în contra „Tribunei" și a „Fóiei Poporului", amŭ trebuitŭ sĕ esclamămŭ făr de voiă: eată-ne érășĭ reîntorșĭ în timpurile lui Bach și Seldnitzky, când pressa era dată pe mâna polițailorŭ și a gendarmilorŭ împĕrătescĭ.

Fóia maghiară, „Budapesti Hirlap" primindŭ dela Sibiiu „scirea sensațională", că judecătoria de cercŭ de acolo a interḑisŭ aparițiunea „Tribunei" și a „Fóiei Poporului" fără însĕ de a i-se arăta și motivele, pe carĭ se baséză acéstă sentință, nu'șĭ póte esplica cum s'a putută întêmpla în „liberala" Ungariă unŭ asemenea lucru și face diferite combinațiunĭ. Adevĕrulŭ este, că cei dela „Budapesti Hirlap", bucurându-se de-o libertate nelimitată de pressă, nu potŭ înțelege, că pentru Românii din Transilvania acéstă libertate nu esistă și că ḑiaristica lorŭ este pusă la discrețiunea procurorilorŭ, carĭ orĭ de câte orĭ vorŭ sĕ-i dea o lovitură recurgŭ la patenta absolutistă.

Și de astădată așa s'a întêmplatŭ. Au aflatŭ îndată unŭ șirŭ de paragrafe spre a le aplica în contra numitelorŭ ḑiare pe motivulŭ, că nu s'a satisfăcutŭ dispositiunilorŭ lorŭ și resultatulŭ a fostŭ, că după ce ambele foi au fostŭ pedepsite cu maximulŭ pedepsei prescrisă de legea absolutistă, s'a pronunțatŭ și sistarea lorŭ imediată.

Momentulŭ agravantŭ alŭ acestei procederĭ în adevĕrŭ sensaționale nu lŭ aflămŭ atâtŭ în aplicarea legii însășĭ, căcĭ legea e lege și patenta absolutistă austriacă a devenitŭ la noi lege, ce se practică în Transilvania mai multŭ decâtŭ tóte legile vestite „liberale" ungurescĭ, câtŭ mai cu sémă în tendențiósa și nemilósa ei aplicare, care trădéză intențiunea de-a lovi chiar în esistența ḑiaristicei nóstre.

Curatorulŭ numitŭ *ex officio* ca apĕrătorŭ alŭ editorului-proprietarŭ alŭ „Tribunei" și alŭ „Fóiei Poporului", în vecĭ absentŭ, a cerutŭ sĕ se dea unŭ timpŭ de 14 ḑile respiriu, pentru a pune în rêndŭ afacerea cu aceste foi, ca sĕ nu se împiedece aparițiunea lorŭ, dér n'a reușitŭ; nicĭ aceea nu i-s'a concesŭ ca esecutarea sentinței sĕ se amâne măcarŭ până la resolvarea apelațiunei sale.

Acéstă procedere intolerantă și dușmănósă a judecătoriei ungurescĭ întunecă chiar și isprăvile „Bezirkeri"-lorŭ de odinióră ai lui Bach. Este curata volniciă, absolutismulŭ ungurescŭ agresivŭ, care lovindŭ în față în modulŭ celŭ mai crudŭ principiulŭ libertății presei, ce esistă pentru foile maghiare din aceeașĭ țéră, ne face sĕ simțimŭ cu atâtŭ mai amarŭ starea esceptională, în care ne aflămŭ aḑĭ noi Românii în Ardélŭ.

In contra acestei isbucnirĭ vehemente a spiritului despoticŭ, de care se conducŭ aḑĭ cei dela putere față cu noi Românii, în contra acestei loviturĭ, ce se dă libertății pressei nóstre din parte-le în modŭ deghisatŭ sub mantaua legii absolutiste dela 1852, trebue sĕ ne ridicămŭ cu tótă tăria glasulŭ nostru de protestare.

Sĕ-șĭ aducă aminte adversarii noștri, că patenta, ce-o întrebuințéză acuma cu atâta necruțare în contra nóstră, a fostŭ făcută pentru ai ține pe ei în frêu și că acésta trebue sĕ fiă unŭ memento pentru ei: aḑĭ mie, mâne ție!

Pre câtŭ suntemŭ informațĭ ḑiarele „Tribuna" și „Fóia Poporului" nu-o sĕ pótă reapăré în curêndŭ, de-órece regularea situațiunei lorŭ conformŭ cerințelorŭ legii absolutiste va recere mai multŭ timpŭ.

Acésta împiedecare este nu numai o pierdere pentru numitele foi, dér și o pierdere pentru causa nóstră publică națională, căreia a-i servi erau chiămate mai multŭ ca orĭ și când în momentele critice, ce le străbatemŭ.

In fața acestei stărĭ de lucru nu ne putemŭ reține de a ne esprima profunda nóstră părere de rĕu, că proprietarulŭ-editorŭ alŭ foilorŭ sistate, d-lŭ Eugenŭ Brote, nu se află la postulŭ sĕu, și că l'a părăsitŭ fără de a lua măcarŭ mĕsurile necesare de precauțiune, scindŭ forte bine la ce aveau sĕ s'aștepte colegii sĕi dela „Tribuna" și „Fóia Poporului" în aceste timpurĭ de potențată turbare a șovinismului ungurescŭ.

Procesulŭ pentru Memorandŭ. Erĭ în 6/18 a lunei curente s'a înmânatŭ membrilorŭ din comitetŭ aflătorĭ în Sibiiu *actulŭ de acusațiune în procesulŭ ce s'a intentatŭ contra lorŭ pentru Memorandŭ.* Afară de membrii comitetului, suntŭ acusațĭ încă patru Românĭ, pentru-că au rĕspânditŭ Memorandulŭ. Pertractarea e fixată pe diua de 23 Ianuarie 1894 înaintea juriului din Clușiu.

Pregătirĭ pentr'unŭ congresŭ alŭ naționalităților. Primimŭ din isvorŭ competentŭ următorulŭ comunicatŭ: „Representanții Românilorŭ, Slovacilorŭ și Sêrbilorŭ din țĕrile coronei Sf. Ștefanŭ, întrunițĭ într'o conferință în luna Noemvre a. c., au întreprinsŭ pașii necesarĭ în scopulŭ de a pune la cale închegarea unui programŭ politicŭ comunŭ și a stabili o procedere comună. Au hotărîtŭ tot-odată ținerea unui *Congresŭ alŭ naționalitățilorŭ.*

„Pentru statorirea programului politicŭ comunŭ au fostŭ între altele stabilite dreptŭ substratŭ următórele puncte, ca principii fundamentale:

„Menținerea și integritatea țĕrilorŭ de sub coróna Sf. Ștefanŭ; procederea solidară în tóte cestiunile politico-naționale; punerea în practică a legii naționalitățilorŭ

FOILETONULŬ „GAZ. TRANS."

Recetă pentru a face o căsĕtoria.

I

Cunoscŭ o damă, care are mania de a face căsĕtorii; ḑicŭ maniă, pentru-că décă ar fi interesŭ, séu speculațiune, așĭ înțelege graba ce pune pentru a se însărcina cu ast-felŭ de afacerĭ, dér ea nu trage nicĭ unŭ profitŭ din acésta. Nu-i place dansulŭ, nu-i placŭ mesele; prin urmare, ce plăcere găsesce ea de a merge la nunțĭ? O face asta póte pentru a audi mai târdiu plângerile și reproșurile acelora, pe carĭ i-a legatŭ prin lanțulŭ căsĕtoriei, — faptŭ, ce este mai desŭ, decâtŭ a audi mulțumirile acelora, pe carĭ i-a făcutŭ fericițĭ? — Suntŭ însĕ în lume lucrurĭ ciudate, pe carĭ fórte adese-orĭ nu poțĭ sĕ ți-le esplicĭ.

Acéstă damă are tot-déuna o mulțime de domnișóre la disposițiă: tinere, bĕtrâne, amabile, cu spiritŭ și rarŭ bogate, pentru-că acestea n'au necesitate de alții pentru a-le găsi bărbațĭ. Dér décă partidele, pe carĭ le oferă dómna B. nu posedŭ totŭ-déuna avere, ele în schimbŭ suntŭ bogate în virtuțĭ și calitățĭ.

Din nenorocire, pentru domnișórele sĕrace, ne aflămŭ în secolulŭ, când aurulŭ este consideratŭ ca cea dintâiu putere pe pămêntŭ și care adese-orĭ întrece inocența și chiar talentele, și, décă nu mĕ înșelŭ, așa a fostŭ tot-déuna. Ómenii de odinióră n'au fostŭ mai bunĭ, ca cei deacum, și istoria este de față pentru a ne convinge despre asta. Câte hoții, câte crime și tóte pentru banĭ. Te închinĭ înaintea acestei puterĭ, pentru-că ea distribue favorurĭ, funcțiunĭ grase, și acestea la rêndulŭ lorŭ producŭ banĭ. — „Ce trebue pentru a face *resboiu?* ḑicea Frideric celŭ mare, — *banĭ, banĭ și ér banĭ!*

Aceste cuvinte ale regelui Prusiei se potŭ aplica la tóte. Ce trebue pentru a te bucura de considerațiune, pentru a face amorŭ, pentru a mărita fete? — Banĭ, banĭ și ér banĭ!

'Mĭ vețĭ rĕspunde: Eu cunoscŭ fete, carĭ n'au avutŭ nimicŭ și carĭ cu tóte acestea s'au măritatŭ. Admitŭ, nu este nicĭ o regulă fără escepțiune, și asta se probéză chiar și prin faptulŭ, ce vréu sĕ istorisescŭ; dér câtă ostenélă, câtă alergătură, câtă așteptare până sĕ ajungă la scopŭ, ba de multe-orĭ eștĭ obligatŭ, pentru a nu muri celibatarŭ, de a-te lega de o ființă, pentru care nu simțĭ nicĭ o simpatiă și care de multe-orĭ îțĭ displace.

Dér sĕ lăsămŭ aceste reflecsiunĭ, carĭ ne-ar duce prea departe, și sĕ ne întórcemŭ la dama, căreia îi place așa multŭ sĕ facă măritișurĭ.

Dómna B. nu póte sĕ mĕ însóre, pentru-că eu nu vréu; dér de câte-orĭ mĕ întêlnesce, mereu îmĭ ḑice: „Găsesce-mĭ unŭ băiatŭ pentru biata Elena, este o fată așa de bună, așa de amabilă, unŭ caracterŭ cum rare-orĭ găsescĭ! Tot-déuna veselă... tot-déuna mulțumită..... chiar și când o dorŭ măselele! Oh, ce fericitŭ ar fi unŭ bărbatŭ cu ea!

Are ḑestre?

— O, nu; décă ar avé ḑestre, ar fi de ḑece anĭ măritată!

— De ḑece anĭ! Atuncĭ de câțĭ anĭ e d-ra Elena?

— De 27 séu 28.... dér așa de inocentă, despre asta rĕspundŭ eu.

— Atuncĭ trebue sĕ fiă fórte urîtă.

O, ba sĕ mĕ iertĭ. Nu e frumósă, este adevĕratŭ, mai cu sémă că de când a suferitŭ de variolă, îi lăcreméză mereu unŭ ochiu; dér asta nu se observă când rîde. Te asigurŭ, că nu este urîtă, n'are nimicŭ respingĕtorŭ.... Surîsulŭ sĕu este așa de plăcutŭ....

Dér atuncĭ póte că este slabă?

— Adevĕratŭ, că nu este grasă, dér asta nu împiedecă, ca ea sĕ fiă o fată escelentă, fórte activă, económă, care ar ținé fórte bine unŭ menagiu...

— Se póte, că astea sĕ nu împidece, ca ea sĕ scie sĕ facă unŭ rasolŭ bunŭ, dér eu credŭ, că asta împiedecă sentimentele.

— Ah, Dómne, ce caraghiosŭ eștĭ! Ce, tótă lumea se însóră pentru sentimente?

— Atuncĭ, décă nu pentru sentimente, celŭ puținŭ pentru banĭ.

— Dómne feresce! Cineva se însóră pentru a nu fi singurŭ pentru a avé o companiónă, pentru a se însura în sfêrșitŭ!

Mĕ despărții de Dómna B., gândindu-mĕ, că ar fi cam greu de a mărita pe d-ra Elena, dér étă, că din întêmplare îmĭ ḑise unŭ prietinŭ alŭ meu într'o ḑi: